

Asia: VN/22132/2020

Valtioneuvoston tasa-arvopoliittinen selonteko

Tulevaisuuden tasa-arvokysymykset

- 1. Tavoitteiden asettamiseksi on selonteossa tarkoitus käsitellä toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia sekä niiden ennakoitavissa olevia vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon. Millaisia tulevaisuutta ennakoivia tasa-arvokysymyksiä tai ongelmia mielestänne pitäisi selonteossa painottaa? Tarkasteltava aika on nykyhetkestä vuoteen 2030. Mainitkaa ja perustelkaa enintään viisi selkeää kysymystä. Mikäli mahdollista, sijoittakaa ne teemaotsikoiden alle sopivaksi katsomaanne kohtaan. Teema-alueet on esitelty edellä.**

Koulutus- ja ammattialojen segregaatien purkaminen

Tehdyistä toimista huolimatta eriytyminen on nuoremmissa ikäluokissa suurempi kuin vanhemmissa. Eriytymiskehitys alkaa jo varhaiskasvatuksessa ja jatkuu läpi koulun eriytyvinä odotuksina ja opintovalintoina. Tasa-arvokirjauksista ja opetussuunnitelman perusteiden linjauksista huolimatta koulu edelleen uusintaa perinteisiä poikien ja tyttöjen käyttäytymismalleja ja -odotuksia sekä ryhmäpainetta sukupuoleen sidottuun käyttäytymismalliin. Tämä vaikuttaa käyttäytymiseen, kouluviihtyvyyteen ja -menestykseen etenkin poikien kohdalla.

Opetushenkilöstön osaaminen sukupuolitietoiseen opetukseen ja ohjaukseen vaihtelee eikä täydennyskoulutus ole ollut riittävää. Sukupuolitietoisen opetuksen valtavirtaistaminen on edelleen kesken.

Sekä opetushenkilöstön että oppijoiden demokratiataitojen vahvistaminen samoin kuin segregoituneiden ammattialojen mahdollisuuksien ja niissä toimivien vähemmistösukupuolen roolimallien nostaminen tukevat myös sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Tyttöjen ja poikien väliset oppimiserot

Oppivelvollisuus uudistus, varhaiskasvatuksen uudistukset sekä nykyisen hallituksen laajat Oikeus oppia, Laatu ja saavutettavuus ja Oikeus osata -ohjelmat edellyttävät seurantaa ja jatkotoimia sekä

sukupuolten välisten että alueellisten oppimiserojen kaventamiseksi ja tasa-arvoisten koulutusmahdollisuuksien varmistamiseksi. Tavoitteellista oppimaan oppimista ja pitkäjänteistä työskentelyä tukevaa pedagogiikkaa ja sitä edistäviä työtapoja tulisi painottaa alaluokilta lähtien.

Poikien lukutaidossa on puutteita, mikä vaikuttaa laajasti opinnoissa suoriutumiseen. Pojat myös alisuoriutuvat tyttöjä useammin. Poikien lukutaidon ja kouluviihtyvyyden parantaminen kaventaa oppimiseroja ja vähentää miesten syrjäytymistä.

Rasismi, vihapuhe, kiusaaminen ja seksuaalinen häirintä

Kaikki vähemmistöt kohtaavat vihapuhetta ja rassistista käytöstä myös oppilaitoksissa, myös henkilöstön taholta. Sukupuolitietoisella toimintakulttuurilla vahvistetaan jokaisen oikeutta tulla hyväksytyksi yhteisössä. Sillä myös vähennetään erilaisuuteen kohdistuvia ennakkoluuloja ja ehkäistään rasismia, vihapuhetta, kiusaamista ja häirintää purkamalla ryhmäpainetta tietynlaiseen käyttäytymiseen.

Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvat nuoret ovat erityisen haavoittuvassa asemassa oppilaitoksissa. Työ seksuaalisen häirinnän kitkemiseksi oppilaitoksista on kesken.

Naisiin ja tyttöihin kohdistuva väkivalta

Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ilmoittaa kokeneensa 70% suomalaisnaisista, mikä on huomattavan korkea osuus verrattuna EU-maiden keskiarvoon. Istanbulin sopimuksen voimaansaattaminen on kesken. Oppivelvollisuuskoulun roolia kaiken väkivallan kitkemisessä ja rauhanomaisen konfliktinratkaisuosuamisen luomisessa tulisi tehostaa.

Tyttöjä ja naisia tulee tehokkaammin suojata kunniaväkivallalta sekä lähiomaisten rajoittamistoimilta. Myös FGM on edelleen olemassa oleva ongelma. Näiden ongelmien korjaamiseen voitaisiin vaikuttaa tehokkaammin myös oppivelvollisuuskoulussa yhteistyöllä terveydenhuollon henkilökunnan kanssa.

Tyttöjen mielenterveysongelmien lisääntyminen näkyy etenkin lukiokoulutuksessa, tähän liittyviä hyvinvointitoimia tulee tehostaa.

Tasa-arvopoliittiset tavoitteet

2. Marinin hallituksen tavoitteena on parantaa kunnianhimoisesti tasa-arvoa yhteiskunnassa ja nostaa Suomi tasa-arvon kärkimaaksi. Mitkä mielestänne pitäisi olla Suomen kansalliset pitkän ajan tasa-arvopoliittiset tavoitteet, jotka toteutuessaan veisivät Suomea tasa-arvoisemmaksi yhteiskunnaksi? Huomioikaa, että kysymys on tavoitteista, ei välineistä tai toimenpiteistä. Tarkasteltava aika on nykyhetkestä vuoteen 2030. Mainitkaa enintään viisi konkreettista, selkeää ja seurattavissa olevaa tavoitetta.

- Tyttöjen ja poikien osaamisero pienenee merkittävästi.
- Kiusaaminen, häirintä, rasismi ja vihapuhe vähenevät oppilaitoksissa.

- Korkeakouluopiskelijoissa on yhtä paljon miehiä ja naisia.
- Tasa-ammateissa toimivien palkansaajien osuus kasvaa 10 prosentista 20 prosenttiin.
- Naisiin kohdistuva väkivalta puolittuu ja Istanbulin sopimus on toimeenpantu.

3. Mitkä mielestänne pitäisi olla Suomen tasa-arvopoliittiset tavoitteet koskien Euroopan unionia ja kansainvälistä toimintaympäristöä? Täsmentäkää ja perustelkaa, mikäli mahdollista.

Ihmisoikeusperustaisen koulutuksen tuki

Suomi tarjoaa tasa-arvoa, ihmisoikeuksia ja demokratiataitoja sekä tyttöjen ja naisten asemaa tukevaa opetusalan osaamista sekä koulutusviennin että kehitysyhteistyön avulla.

Sukupuolten oikeudellinen asema

4. Lainsäädäntö on yksi merkittävä sukupuolten tasa-arvopoliitiikan väline. Miten lainsäädäntöä tai yksilön oikeussuojaa pitäisi mielestänne kehittää sukupuolten tasa-arvon lisäämiseksi? Huomatkaa, että kysymys ei koske ainoastaan tasa-arvolakia.

Varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelusta säätäminen

Tasa-arvo edistävä toiminta on kirjattu varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Tehokas työ ei kuitenkaan ole toteutunut pelkästään tällä, vaan tarvitaan velvoittavia säännöksiä suunnitelmallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön tueksi. Kumpikin lakiuudistus tulisi toteuttaa yhtäaikaaisesti sekä koulutuksen ja tukitoimien kera.

Samalla tulisi vahvistaa kaikkien kouluasteitten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien tekoa ja niiden toimeenpanon systemaattisempaa seurantaa.

5. Moniperusteisella syrjinnällä tarkoitetaan syrjinnän kohteeksi joutumista sukupuolen ja jonkin muun ominaisuuden perusteella. Se voi olla myös rakenteellista. Mitkä moniperusteisen syrjinnän kysymykset mielestänne pitäisi ehdottomasti käsitellä selonteossa?

Maahanmuuttotaustaiset tytöt

Opetustoimessa esiintyy monenlaista syrjintää sekä rakenteellisesti että käytännön toimintatavoissa. Kaikkia vähemmistöryhmiin kuuluvia oppilaita esimerkiksi kiusataan enemmän kuin muita.

Moniperusteisen syrjinnän osalta erityistä huomiota tulisi kiinnittää maahanmuuttotaustaisten tyttöjen aseman parantamiseen.

Muut huomiot

6. Muuta mahdollisesti huomioitavaa selonteon valmistelussa?

Koulutus on hyvän tulevaisuuden perusta

Vankka koulutustaso ja laaja-alainen sivistys luovat pohjan tasa-arvoiselle, aktiiviselle ja demokraattiselle toimijuudelle yhteiskunnassa. Tasa-arvoinen aktiivinen kansalaisuus lisää hyvinvointia ja sen vaikutukset heijastuvat yhteiskunnan eri alueille työelämästä turvallisuuteen.

Varhaiskasvatuksella ja koulutuksella on ratkaiseva rooli kaikkien osallisuuden rakentamisessa ja syrjäytymiskehityksen ehkäisemisessä. Kaikkien aktiivinen osallisuus yhteiskunnassa tasoittaa ja ehkäisee polarisaatiota sekä vahvistaa turvallisuuden kokemusta.

Koulutuksen aikana omaksutaan sekä henkilökohtaista että yhteiskunnan terveyttä ja hyvinvointia tukevia arvoja, asenteita ja toimintatapoja. Koulutus varhaiskasvatuksesta alkaen vahvistaa elinikäisen oppimisen taitoja.

Eri sukupuolten asemaan liittyvien epäkohtien korjaaminen edellyttää yhteiskunnassa vallitsevien asenteitten muutosta. Tätä voidaan tukea sekä opetuksella että varhaiskasvatuksen ja oppilaitosten tasa-arvoisella toimintakulttuurilla.

Varhaiskasvatuksen ja koulutuksen huomioimiseksi riittävästi tulevassa valmistelutyössä Opetushallitus tarjoaa asiantuntijoittensa osaamista selonteon valmisteluun.

Heinonen Olli-Pekka
Opetushallitus

Honkala Satu
Opetushallitus - Pääjohtajan hyväksymä